

MANIFEST MOT MOBBING

TILTAKSPLAN 2006 - 2008

FORORD

Fortsatt er det mange barn og unge som blir utsatt for mobbing og andre former for vold og trakassering. Innsatsen mot mobbing må inkluderes i arbeidet for et godt og trygt oppvekst- og læringsmiljø. Dette krever en helhetlig, langsiktig og systematisk innsats av alle parter, sentralt og lokalt. Regjeringen ønsker derfor å videreføre samarbeidet med KS, Foreldreutvalget for grunnskolen og Utdanningsforbundet om Manifest mot mobbing.

Barnehagen har en viktig samfunnsoppgave i tidlig forebygging av diskriminering og mobbing. Ny rammeplan for barnehagen understreker betydningen av et inkluderende miljø og utvikling av sosial kompetanse gjennom lek og læring. Alle elever i skolen har rett til et godt fysisk og psykososialt miljø som fremmer helse, trivsel og læring. I forbindelse med Kunnskapsløftet vil Regjeringen gi elevene en bred basiskompetanse, der sosial kompetanse betraktes som en grunnleggende ferdighet. De frivillige barne- og ungdomsorganisasjonene og fritidsklubbene har en sentral rolle i arbeidet mot mobbing og for et godt oppvekstmiljø.

Alle ansatte i barnehage, skolefritidsordningen (SFO), skole og fritidsmiljø må arbeide for at mobbing ikke skal forekomme. Foresatte, barn og unge må delta aktivt i dette viktige arbeidet!

Den viktigste innsatsen mot mobbing må skje der barn og unge befinner seg. Manifestpartene er opptatt av å motivere og bistå den lokale innsatsen mot mobbing. Vi oppfordrer derfor til fortsatt engasjement og at det blir utarbeidet lokale manifest som følges opp med handling!

Jens Stoltenberg
Statsminister

MANIFEST MOT MOBBING - 2006-2008

- et forpliktende samarbeid for et godt lærings- og oppvekstmiljø

Vi, regjeringen Stoltenberg, KS, Utdanningsforbundet og Foreldreutvalget for grunnskolen, forplikter oss til å arbeide for at alle barn og unge skal ha et godt fysisk og psykososialt miljø i barnehagen, på skolen, i skolefritidsordningen og andre organiserte fritidsaktiviteter.

Vi vil arbeide for at barn og unge ikke skal bli utsatt for krenkende ord eller handlinger som mobbing, diskriminering eller utestengning.

Et godt miljø har avgjørende betydning for barns og unges personlige, sosiale og faglige utvikling. Barnas og de unges egne aktive deltakelse og medvirkning i tiltakene er avgjørende for å motvirke mobbing.

Vi legger vekt på at

- tydelig ledelse er en forutsetning for å forebygge og håndtere mobbing
- lokal forankring og handling er avgjørende for at arbeidet skal lykkes
- foreldrene inkluderes i arbeidet med å skape et godt miljø i barnehage, skole og SFO
- god administrasjon og forvaltning på alle nivåer bidrar til å sikre barns rettigheter
- effekten av arbeidet for et godt miljø forsterkes ved at tiltakene våre er koordinerte og langsiktige

KS
Halvdan Skard

Utdanningsforbundet
Helga Hjetland

Foreldreutvalget for grunnskolen
Loveleen Rihel Brenna

Statsminister
Jens Stoltenberg

MANIFEST MOT MOBBING 2002 - 2006

Det første Manifest mot mobbing ble undertegnet i september 2002 av KS, Utdanningsforbundet, Foreldreutvalget for grunnskolen, Barneombudet og regjeringen Bondevik. Manifestpartene hadde ett felles mål: nulltoleranse mot mobbing, og partene rettet særlig oppmerksomheten mot de voksnes ansvar i barnehage, skole, hjem og fritidsmiljø.

Manifest mot mobbing (2002-2004) ble evaluert av Rogalandsforskning (2004), som konkluderte med at manifestarbeidet så ut til å ha styrt utviklingen på dette feltet i positiv retning. Samtidig mente forskerne at to år var for kort tid til å realisere manifestpartenes felles mål og visjon om et mobbefritt oppvekstmiljø.

Arbeidet ble videreført ved undertegnelse av et nytt manifest i juni 2005.

ALLE HAR RETT TIL ET LÆRINGS- OG OPPVEKSTMILJØ UTEN MOBBING

Barnekonvensjonen, barnehageloven, rammeplan for barnehagen, opplæringsloven, forskrift om miljørettet helsevern i barnehage og skole, forskrift om kommunenes helsefremmende og forebyggende arbeid i helsestasjon og skolehelsetjenesten og likestillingsloven gir forpliktelser og rettigheter knyttet til barn og unges lærings- og oppvekstmiljø.

FNs barnekonvensjons artikler omhandler blant annet barnets rett til utvikling, medvirkning, omsorg og selvrealisering. Det pekes spesielt på utvikling av respekt for barnas personlighet, kulturell identitet, språk og verdier. Mobbing kan hemme en slik utvikling.

Barnehageloven § 2 tredje ledd slår fast at omsorg, oppdragelse og læring i barnehagen skal fremme menneskelig likeverd, likestilling, åndsfrihet, toleranse, helse og forståelse for bærekraftig utvikling. Barnehagen skal gi barn muligheter for lek, livsutfoldelse og meningsfylte opplevelser og aktiviteter i trygge og samtidig utfordrende omgivelser. Barnehageloven § 3 gir barn rett til medvirkning. Forskriften Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver utdypet personalets ansvar for barns læringsmiljø og for å fremme positive handlinger som motvirker avvising, mobbing og vold. Barnehagen skal være et miljø hvor ulike individer og ulike kulturelle ytringer møtes i respekt for det som er forskjellig. Barnehagen har et særlig ansvar for å forebygge vansker og å oppdage barn med særskilte behov. Rammeplanen legger vekt på språklig og sosial kompetanse som grunnlag for barns aktive deltakelse i fellesskapet.

Opplæringsloven kapittel 9a og Læringsplakaten slår fast at alle elever i grunnskoler og videregående skoler har rett til et godt fysisk og psykososialt miljø som fremmer helse, trivsel og læring. Alle som arbeider i skolen plikter å sørge for at elevene ikke blir utsatt for sjikane gjennom krenkende ord og handlinger som mobbing, vold, rasisme og diskriminering. Loven gir elever og foreldre stor grad av brukermedvirkning og klageadgang. Opplæringsloven fikk i 2005 en ny tilføyelse i § 11-1a og § 11-5a som gir bestemmelser om opprettelse av skolemiljøutvalg i grunnskole og videregående skole. Skoleeier (kommuner og fylkeskommuner) har plikt til å sørge for at det blir fastsatt et ordensreglement for den enkelte grunnskole eller videregående skole, jf. opplæringsloven §§ 2-9 og 3-7. Prinsipper for opplæringen vektlegger skolens ansvar for å utvikle elevenes sosiale kompetanse, ved å legge til rette for at de i arbeidet med fagene og i virksomheten ellers får øve seg i ulike former for samhandling og problem- og konflikthåndtering.

Forskrift om miljørettet helsevern i barnehage og skoler mv. har som formål å bidra til at miljøet i barnehager, skoler og visse andre virksomheter fremmer helse, trivsel og gode sosiale og miljømessige forhold – og dessuten forebygger sykdom og skade. Forskriftens bestemmelser skal anvendes ved planlegging, tilrettelegging og drift av virksomheten, jf. Forskriftens § 2.

Forskrift om kommunens helsefremmende og forebyggende arbeid i helsestasjons- og skolehelsetjenesten har som formål å fremme psykisk og fysisk helse, fremme gode sosiale og miljømessige forhold og forebygge sykdom og skader. Forskriftens § 2-3 fastslår at helsestasjons- og skolehelsetjenestens tilbud skal omfatte forebyggende psykososialt arbeid og samarbeid med skolen om tiltak som fremmer godt psykososialt og fysisk lærings- og arbeidsmiljø for elever.

Likestillingsloven § 8a fastslår at det ikke er tillatt å utsette en annen for seksuell trakassering. Arbeidsgivere og ledelse i organisasjoner eller utdanningsinstitusjoner har ansvar for å forebygge og søke å hindre seksuell trakassering innenfor sine ansvarsområder.

6

MÅL

Manifestpartene skal sammen og gjennom innsats rettet mot egne målgrupper medvirke aktivt til at barn og unge ikke blir utsatt for krenkende ord eller handlinger som mobbing, vold, rasisme, homofobi, diskriminering eller utestengning. Felles målsetninger i dette arbeidet vil være:

- å ivareta barn og unges rett til et fysisk og psykososialt miljø som fremmer helse, trivsel og læring
 - å legge til rette for barn og unges aktive medvirkning og medbestemmelse
 - et godt samarbeid med hjemmene
 - å bevisstgjøre alle voksne på deres betydning og ansvar for barn og unges oppvekst- og læringsmiljø
 - at voksne som arbeider med barn og unge fremstår som tydelige voksne og gode rollemodeller
 - å øke kompetanse
 - å øke bevisstheten om betydningen av verdi- og holdningsskapende arbeid
 - å motivere til innsats mot mobbing på lokalt og regionalt nivå
-

TILTAK

Manifestpartene vil følge opp arbeidet fra de første manifestperiodene. Her ble verdi- og holdningsskapende arbeid knyttet sammen med arbeidet med å forebygge og motvirke mobbing og annen problematferd. Dette forsterkes nå ved at sosial kompetanse innføres som en basiskompetanse i skolen. Elevene har fått en lovfestet rett til et godt skolemiljø som fremmer helse, trivsel og læring. Manifestpartene vil i fellesskap arbeide for å følge opp barnehageloven § 2, kapittel 9a i opplæringsloven om elevenes skolemiljø, skolens arbeid med skolemiljøutvalg, samt forskrift om miljørettet helsevern i barnehager og skoler.

Manifestpartene vil arbeide for at alle barn og unge får et godt fysisk og psykososialt miljø i barnehage, skole, SFO og andre fritidsmiljø, hvor de ikke skal utsettes for krenkende ord eller handlinger som mobbing, vold, rasisme, diskriminering eller ute-stengning. Det skal også fokuseres på å forhindre trakassering og krenkelser på grunn av kjønn og seksuell legning. Samtidig vil partene arbeide for å styrke barnehagens og skolens rolle som verktøy for sosial utjamning.

Digitale medier er blitt en viktig del av barn og unges hverdag. Mange opplever mobbing og trakassering via mobiltelefon og internett. Manifestpartene vil arbeide for at barn og unge ikke utsettes for denne form for mobbing.

Det viktigste arbeidet og engasjementet mot mobbing og for et godt lærings- og oppvekstmiljø må skje der barn og unge oppholder seg. Det er viktig at alle foreldre, ledelse og ansatte i barnehage og skole samt personalet i skolefritidsordning og andre organiserte fritidsmiljø arbeider aktivt for at mobbing ikke skal forekomme. Vi er derfor opptatt av å motivere og bistå den lokale innsatsen mot mobbing.

Partene vil innhente og spre erfaringer fra forpliktende samarbeid mot mobbing lokalt, samt lokale eksempler på hvordan barn, unge og foreldre deltar i arbeidet mot mobbing. Fylkesmannsembetene, fylkeskommunene og kommunene er sentrale viderefornidlere mellom de nasjonale og de lokale initiativene i Manifest mot mobbing.

Informasjonsarbeid

Det legges vekt på kontakt med lokale medier og synliggjøring av det arbeidet som skjer lokalt i barnehage, skole, SFO og andre organiserte fritidsmiljø for barn og unge. Manifestpartene vil arbeide aktivt for å spre kunnskap om de gode eksemplene som partene er involvert i eller får kjennskap til.

Manifestpartenes egne tiltak

Barne- og likestillingsdepartementet vil overfor de organiserte fritidsmiljøene

- bidra til et aktivt inkluderingsarbeid i de frivillige barne- og ungdomsorganisasjonene og i fritidsklubber, gjennom dialog og kompetanseheving
- følge opp barns rett til medvirkning
- følge opp forsknings- og utviklingsarbeid som har med sosial kompetanse å gjøre
- støtte arbeid i regi av frivillige barne- og ungdomsorganisasjoner og fritidsklubber
- skape møteplasser og konferanser om fritidstiltak og oppvekstmiljø for barn og unge
- bidra til å bekjempe mobbing og trakassering via digitale medier gjennom informasjons- og holdningsskapende arbeid

Helse- og omsorgsdepartementet vil i samarbeid med Sosial- og helsedirektoratet og Utdanningsdirektoratet arbeide for

- implementere "Psykisk helse i skolen"
- spre informasjon til helsestasjon og skolehelsetjenesten om forebygging og håndtering av mobbing
- mobilisere helsestasjons- og skolehelsetjenesten som en sentral samarbeidspartner for skolene i arbeidet med å skape et godt psykososialt læringsmiljø
- samarbeide med Utdanningsdirektoratet om program mot mobbing (Olweus)
- spre informasjon til ansatte og foreldre i barnehage og skole om barns psykiske helse

Kunnskapsdepartementet vil i samarbeid med Utdanningsdirektoratet og fylkesmannen og overfor barnehage- og skolesektoren

- legge vekt på barnehagens lærings- og omsorgsmiljø ved implementering av Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver
 - fokusere på barns medvirkning og sosial kompetanse på regionale og nasjonale barnehagekonferanser
 - sende temahefte om barns medvirkning til alle barnehager
 - stimulere til arbeid mot rasisme og diskriminering
 - implementere LP-modellen (Læringsmiljø og pedagogisk analyse) og PALS (Positiv atferd, støttende læringsmiljø og samhandling i skolen)
 - implementere program mot mobbing (Olweus og Zero)
 - samarbeide med Sosial- og helsedirektoratet om implementeringen av "Psykisk helse i skolen"
 - koordinere et internasjonalt OECD-nettverk om mobbing og vold i skolen
 - utarbeide veiledningsmateriell om Skolemiljøutvalg
 - revidere veileder om utvikling av sosial kompetanse
-

- spre kunnskap om forebyggende arbeid i skolen
- sammenfatte forskning og forklaringsmodeller om kjønnsrelatert mobbing
- utarbeide og spre informasjons- og veiledningsmateriell om mobbing via digitale medier

Foreldreutvalget for grunnskolen (FUG) vil overfor foreldre, foreldrenes arbeidsutvalg (FAU) og kommunale foreldreutvalg (KFU)

- bidra til at foreldre danner nettverk for foreldre med barn i samme gruppe eller på samme trinn
- bidra til å avklare forventninger og fellesansvar mellom hjem og skole
- holde foredrag om foreldrenes oppgaver og ansvar
- gi råd og hjelp til foreldre
- spre aktuell informasjon og relevant materiell, blant annet "Stopp mobbing - gode råd til foreldre"

KS vil overfor kommuner og fylkeskommuner

- oppmuntre til å drive systematisk arbeid for et godt fysisk og psykososialt arbeidsmiljø gjennom Skoleeierprisen
- drive aktiv kompetanseoppbygging og bevisstgjøring om skoleeiers ansvar for elevenes fysiske og psykososiale arbeidsmiljø gjennom kurstillbud om skolejus til alle landets kommuner
- gjennom arbeid med arbeidsgiverutvikling og program for folkevalgte ta opp temaet mobbing med fokus på ledernes og medarbeidernes ansvar for dette i barnehage, SFO og skole
- inspirere til aktivt forebyggende arbeid gjennom Bergenskonferansen og KS' utdanningskonferanser

Utdanningsforbundet vil overfor styrere, skoleledere og lærere

- ta et medansvar for at det finnes kompetanse og planer for arbeidet mot mobbing i den enkelte barnehage og skole
 - legge vekt på betydningen av et godt samarbeid mellom skole og hjem
 - gjennomføre kurs og informasjon om - og videreutvikle programmet Mangfold og Dialog (MOD) mot mobbing
 - utarbeide og spre en informasjonsbrosjyre om arbeidet mot mobbing
 - spre aktuell informasjon om arbeidet mot mobbing
-

KUNNSKAPSDEPARTEMENTET

Kunnskapsdepartementet
Postboks 8119 Dep.,
0032 Oslo
Telefon: 22 24 90 90
E-post: postmottak@kd.dep.no
Nettside: www.odin.dep.no/kd

HELSE- OG OMSORGSDEPARTEMENTET

Helse- og omsorgsdepartementet
Postboks 8011 Dep.,
0030 Oslo
Telefon: 22 24 90 90
E-post: postmottak@hod.dep.no
Nettside: www.odin.dep.no/hod

Utdanningsforbundet
Postboks 9191 Grønland,
0134 Oslo
Telefon: 24 14 20 00
E-post: post@utdanningsforbundet.no
Nettside: www.utdanningsforbundet.no

Foreldreutvalget
FOR GRUNNSKOLEN

Foreldreutvalget for grunnskolen
Postboks 8199 Dep.,
0030 Oslo
Telefon: 22 24 75 63
E-post: post@fug.no
Nettside: www.fug.no

BARNE- OG LIKESTILLINGSDEPARTEMENTET

Barne- og likestillingsdepartementet
Postboks 8036 Dep.,
0030 Oslo
Telefon: 22 24 90 90
E-post: postmottak@bld.dep.no
Nettside: www.odin.dep.no/bld

Utdanningsdirektoratet

Utdanningsdirektoratet
Postboks 2924 Tøyen,
0608 Oslo
Telefon: 23 30 12 00
E-post: post@utdanningsdirektoratet.no
Nettside: www.utdanningsdirektoratet.no

KS
Postboks 1378 Vika,
0114 Oslo
Telefon: 24 13 26 00
E-post: ks@ks.no
Nettside: www.ks.no

Sosial- og helsedirektoratet

Sosial- og helsedirektoratet
Postboks 7000
St. Olavs plass
0130 Oslo
Telefon: 810 200 50
E-post: postmottak@shdir.no
Nettside: www.shdir.no